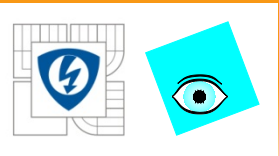

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Metrologie měření vibrací a zvuku

doc. Dr. Ing. Pavel Němeček (Technická univerzita Liberec)

Tato prezentace je spolufinancována Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

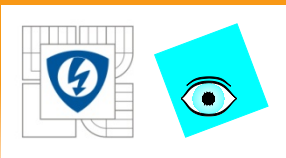
Cíle

- Shrnout současnou legislativu
- Ukázat souvislosti k problematice měření vibrací a zvuku
- Položit základy výpočtu nejistot měření
- Problematiku metrologie uvést v praktických souvislostech

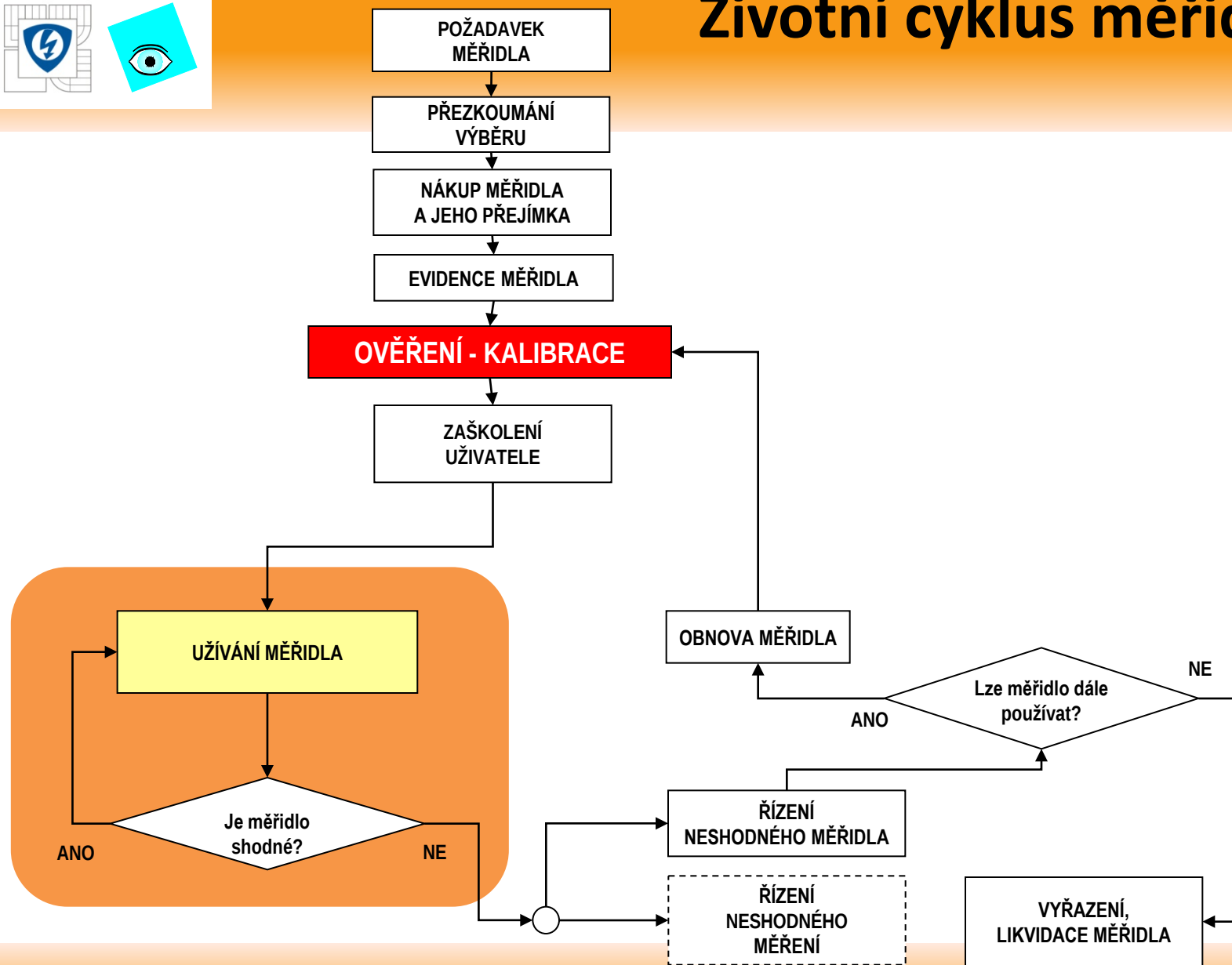
7.10.2011

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

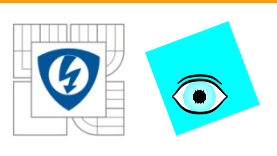

Životní cyklus měřidla

7.10.2011

Legislativní stav

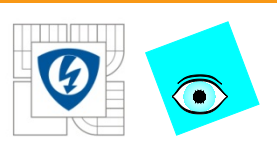
Přehledně je aktualizovaný legislativní stav uveden na:

www.unmz.cz/urad/pravni-predpisy-v-oblasti-metrologie

7.10.2011

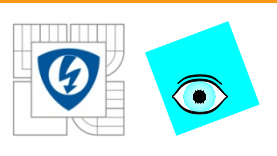
INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

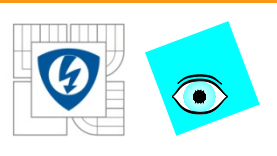
Terminologie

- Platí TNI 01 0115 **Mezinárodní metrologický slovník – Základní a všeobecné pojmy a přidružené termíny (VIM)**
- **ČSN 01 0115** *Mezinárodní slovník základních a všeobecných termínů v metrologii **byla zrušena** k 1.8.2009*

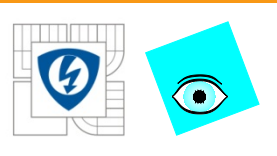
Terminologie

- **Přesnost měření** = těsnost shody mezi naměřenou hodnotou veličiny a pravou hodnotou veličiny - měřené veličiny
- **Chyba měření** = naměřená hodnota veličiny minus referenční hodnota veličiny
  - **Systematická chyba měření** = složka chyby měření, která v opakovaných měřeních zůstává konstantní nebo se mění předvídatelným způsobem
    - **Vychýlení (Strannost, Odchylka)** = hodnota odhadu systematické chyby měření
    - **Korigovaný výsledek** = výsledek měření po korigování z hlediska systematické chyby.
  - **Náhodná chyba** = Složka chyby měření, která se v opakovaných měřeních mění nepředvídatelným způsobem

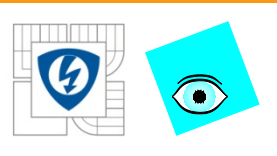
Terminologie

- **Pravdivost měření (původně Správnost)** = těsnost shody mezi aritmetickým průměrem nekonečného počtu opakovaných naměřených hodnot veličiny a referenční hodnotou veličiny.
- **Preciznost měření (původně Shodnost)** = těsnost shody mezi indikacemi nebo naměřenými hodnotami veličiny získanými opakovanými měřeními na stejném objektu nebo na podobných objektech za specifikovaných podmínek

Terminologie

- **Opakovatelnost** = preciznost měření za souboru podmínek opakovatelnosti měření
- **Reprodukovatelnost** = preciznost měření za podmínek reprodukovatelnosti měření
- **Nejistota měření** - nezáporný parametr charakterizující rozptýlení hodnot veličiny přiřazených k měřené veličině na základě použité informace
  - (ČSN 010115: parametr přidružený k výsledku měření, který charakterizuje rozptyl hodnot, které by mohly být důvodně prisuzovány k měřené veličině)

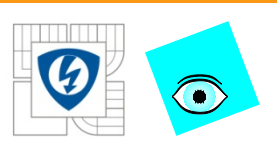

Terminologie

- **Hodnota veličiny** = číslo a reference společně vyjadřující velikost veličiny
  - **Měření** = proces experimentálního získávání jedné nebo více **hodnot veličiny**, které mohou být důvodně přiřazeny veličině
    - **Měřidlo (měřicí přístroj)** = zařízení používané k **měření** buď samotné, nebo ve spojení s jedním nebo více přídatnými zařízeními

Z toho plyne:

Měřidlem provádíme měření a měřením zjišťujeme číselnou hodnotu. Co neurčí číselnou hodnotu, není měřením.

Měřidlo

měřicí přístroj

zařízení používané k *měření* buď samotné, nebo ve spojení s jedním nebo více *přídavnými* zařízeními

POZNÁMKA 2 Měřidlem smí být indikační měřidlo nebo ztělesněná míra.

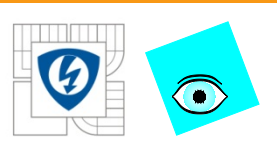
Indikační měřidlo

měřidlo poskytující výstupní signál nesoucí informaci o **hodnotě veličiny**, která je měřena

Ztělesněná míra

měřidlo reprodukující nebo trvale poskytující během jeho používání veličiny jednoho nebo více daných druhů, přičemž každá z nich má přidělenou hodnotou veličiny

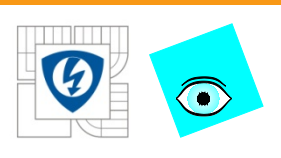
PŘÍKLADY kalibrátor zvuku a vibrací

Zákon o metrologii

Zákon č. 505/1990 Sb. o metrologii ve znění pozdějších změn:

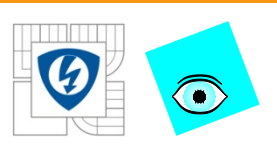
- **Zákon č. 119/2000 Sb.**, kterým se mění zákon č. 505/1990 Sb., o metrologii, zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, a zákon č. 20/1993 Sb., o zabezpečení výkonu státní správy v oblasti technické normalizace, metrologie a státního zkušebnictví, ve znění zákona č. 22/1997 Sb.
- **Zákon č. 13/2002 Sb.**, kterým se mění zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 505/1990 Sb., ...

Zákon o metrologii

Zákon č. 505/1990 Sb. o metrologii ve znění pozdějších změn:

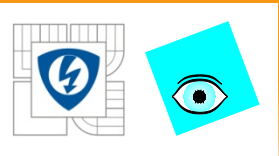
- **Zákon č. 137/2002 Sb.**, kterým se mění zákon č. 505/1990 Sb., o metrologii, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- **Zákon č. 226/2003 Sb.**, kterým se mění zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 505/1990 Sb., o metrologii, ...

Zákon o metrologii

Zákon č. 505/1990 Sb. o metrologii ve znění pozdějších změn:

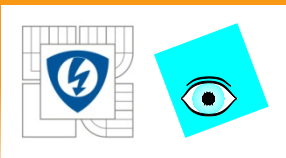
- **Zákon č. 444/2005 Sb.**, kterým se mění zákon č. 531/1990 Sb., o územních finančních orgánech, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony
- **Zákon č. 481/2008 Sb.**, kterým se mění zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 505/1990 Sb., o metrologii, ve znění pozdějších předpisů
- **Zákon č. 223/2009 Sb.**, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o volném pohybu služeb (Zákona č. 222/2009 Sb.)
- **Zákon č. 155/2010 Sb.**, kterým se mění některé zákony ke zkvalitnění jejich aplikace a ke snížení administrativní zátěže podnikatelů

Zákon o metrologii - Poslední změna

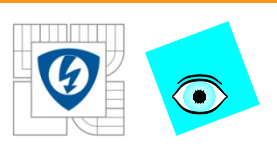
Zákon č. 155/2010 Sb., kterým se mění některé zákony ke zkvalitnění jejich aplikace a ke snížení administrativní zátěže podnikatelů

- zrušení institutu středisek kalibrační služby,
- úprava způsobu návaznosti pracovních měřidel,
- rozšíření možnosti navázání hlavních etalonů,
- zpřesnění požadavků na hotově balené zboží,
- stanovení významu označení shody a zajišťovacích značek výrobce.

Prováděcí vyhlášky a Nařízení vlády k zákonu (Výběr!!)

- Vyhláška č. **424/2009 Sb.**, kterou se mění vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu č. 264/2000 Sb., o základních měřicích jednotkách a ostatních jednotkách a o jejich označování
- Vyhláška č. **344/2002 Sb.**, kterou se mění vyhláška č. 262/2000 Sb., kterou se zajišťuje jednotnost a správnost měřidel a měření
- Nařízení vlády č. **464/2005 Sb.**, kterým se stanoví technické požadavky na měřidla
- **Vyhláška MPO 345/2002 Sb.**, kterou se stanoví měřidla k povinnému ověřování a měřidla podléhající schválení typu ve znění **Vyhlášky č. 65/2006 Sb.**, ve znění **Vyhlášky č. 259/2007 Sb.** a ve znění **Vyhlášky č. 204/2010 Sb.**

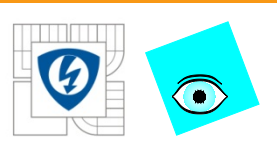

Účel zákona o metrologii

§ 1

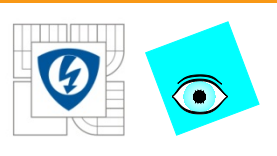
Účel zákona

Účelem zákona je úprava práv a povinností fyzických osob, které jsou podnikateli, a právnických osob a orgánů státní správy, a to v rozsahu potřebném **k zajištění jednotnosti a správnosti měřidel a měření.**

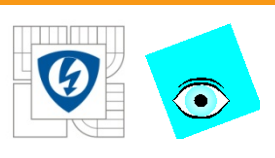
Jednotnost a „správnost“

- **Jednotnost měření a měřidel** je založena na schématech návaznosti, která specifikují schopnost výsledků měření prokázat na každé úrovni pro danou zákonnou měřicí jednotku vztah k příslušnému etalonu vyššího řádu.
- **Správnost měřidel a měření** je soubor všech vlastností měřidel zabezpečující jejich požadované metrologické parametry a současně vyjadřuje míru shody mezi výsledkem měření a skutečnou hodnotou měřené veličiny.

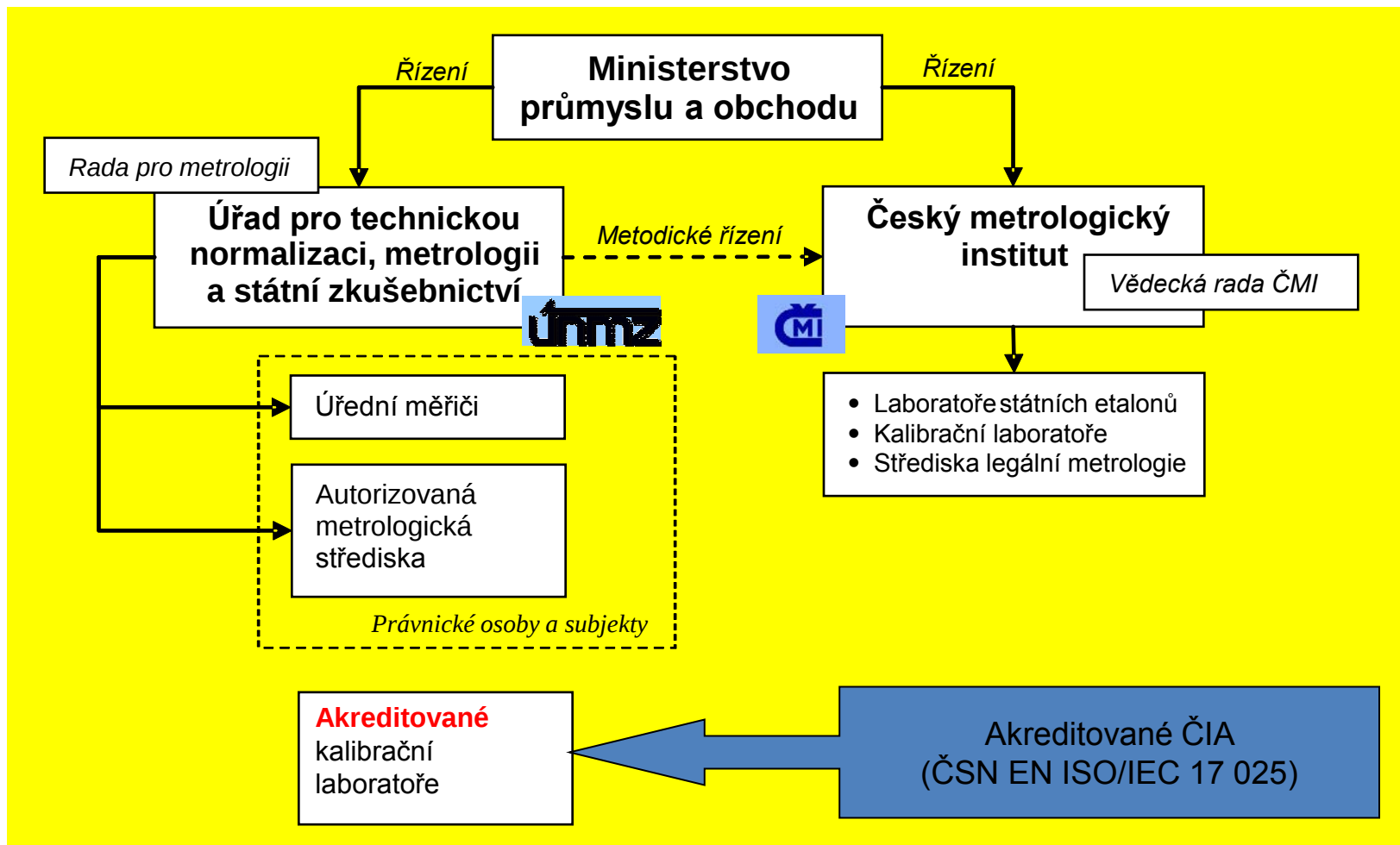

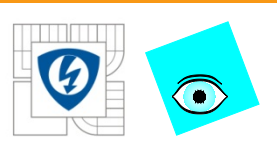
Základní povinnosti organizací plynoucí ze zákona

- **Jednotnost a správnost** pracovních měřidel zajišťuje v potřebném rozsahu jejich uživatel kalibrací, není-li pro dané měřidlo vhodnější jiný způsob či metoda (Zákon §11, odst. 5).
- Subjekty a orgány státní správy jsou povinny používat základní měřicí jednotky (SI), jejich označování, násobky a díly stanovené vyhláškou, a ostatní jednotky, jejich označování, definice, násobky a díly stanovené vyhláškou. V mezinárodním styku lze použít měřicí jednotky odpovídající mezinárodním obchodním zvyklostem (Zákon §2, odst. 1).

Orgány státní správy ČR v oblasti metrologie

Zákon o metrologii §3

Kategorizace měřidel

1. Etalony

(povinnost kalibrace)

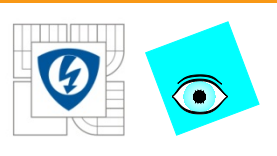
2. Pracovní měřidla stanovená – Zvukoměry(?!)

(povinnost ověření + kalibrace)

3. Pracovní měřidla nestanovená – Vibrometry, (Zvukoměry)

(povinnost kalibrace)

4. Certifikované referenční materiály a ostatní referenční materiály (Certifikace)

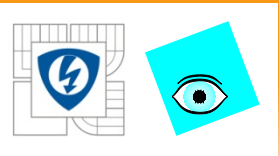
Kalibrace

Kalibrace (TNI) - činnost, která za specifikovaných podmínek v prvním kroku stanoví vztah mezi hodnotami veličiny s nejistotami měření poskytnutými etalony a odpovídajícími indikacemi s přidruženými nejistotami měření a ve druhém kroku použije tyto informace ke stanovení vztahu pro získání výsledku měření z indikace

POZNÁMKA 1 Kalibrace smí být vyjádřena údajem, kalibrační funkcí, kalibračním diagramem, kalibrační křivkou nebo kalibrační tabulkou.

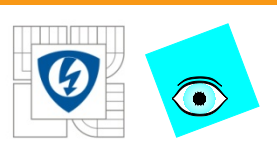
POZNÁMKA 2 **Kalibrace nemá být zaměňována s justováním měřicího systému, často mylně nazývaným „samokalibrace“, ani s ověřením kalibrace.**

POZNÁMKA 3 Samotný první krok ve výše uvedené definici je často chápán jako kalibrace.

Kalibrace

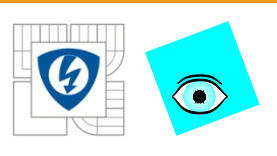
Kalibrace (Zákon §9 odst. 4) Při kalibraci pracovního měřidla se jeho metrologické vlastnosti porovnávají zpravidla s etalonem; není-li etalon k dispozici, lze použít certifikovaný nebo ostatní referenční materiál za předpokladu dodržení zásad návaznosti měřidel.

Ověřování

Ověřování (Zákon §9 odst. 1) - **Ověřením stanoveného měřidla se potvrzuje, že stanovené měřidlo má požadované metrologické vlastnosti.** Tento požadavek se považuje za splněný, pokud je měřidlo v souladu s požadavkem stanoveným opatřením obecné povahy. Postup při ověřování stanovených měřidel stanoví ministerstvo vyhláškou.

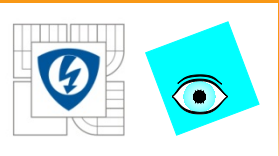
Seznam OOP: <http://www.cmi.cz/index.php?lang=1&wdc=1663>

Konfirmační interval

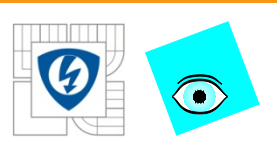
Konfirmační interval - interval kalibrace, provozních zkoušek, údržby, čištění, justování apod.

- Definováno v ČSN EN ISO 10012 - Systémy managementu měření - Požadavky na procesy měření a měřicí vybavení
- Metrologická konfirmace = soubor úkonů požadovaných pro zajištění toho, aby měřicí vybavení bylo ve shodě s požadavky na jeho předpokládané použití
- Konfirmační intervaly mohou být:
  - Pevné (neměnné, např. interval ověřování)
  - Proměnlivé (mění se od úkonu k úkonu)
- Konfirmační interval nelze měnit v průběhu jeho platnosti

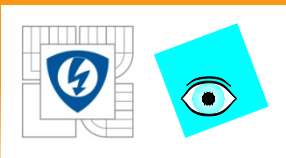
Etalony

- **Etalon (TNI)** = realizace definice dané veličiny, se stanovenou hodnotou veličiny a přidruženou nejistotou měření, používaná jako reference
- **Etalon (Zákon §3 odst. 2)** - Etalon měřicí jednotky anebo stupnice určité veličiny je měřidlo sloužící k realizaci a uchovávání této jednotky nebo stupnice a k jejímu přenosu na měřidla nižší přesnosti. Uchováváním etalonu se rozumí všechny úkony potřebné k zachování metrologických charakteristik etalonu ve stanovených mezích.
- **Etalony se kalibrují**
- Etalon **smí** být použit pouze k zajištění návaznosti (jednotnosti) – viz DEFINICE

Etalony

- **Mezinárodní etalon** – slouží k celosvětové definici hodnoty veličiny.
- **Státní etalony** - mají pro příslušný obor měření nejvyšší metrologickou kvalitu ve státě.
- **Hlavní etalony** - tvoří základ návaznosti měřidel u subjektů a podléhají povinné kalibraci.
- **Pracovní etalony** – slouží ke kalibraci měřidel.

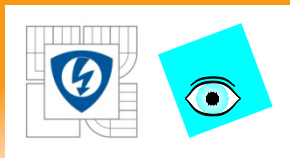

Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví

Zákon § 13

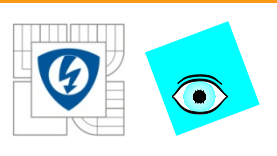
(1) V oblasti metrologie Úřad

- a) stanoví program státní metrologie a zabezpečuje jeho realizaci;
- b) zastupuje Českou republiku v mezinárodních metrologických orgánech a organizacích, zajišťuje úkoly vyplývající z tohoto členství a koordinuje účast orgánů a organizací na plnění těchto úkolů i úkolů vyplývajících z mezinárodních smluv;
- c) autorizuje subjekty k výkonům v oblasti státní metrologické kontroly měřidel a úředního měření, pověřuje oprávněné subjekty k uchovávání státních etalonů pověřuje střediska kalibrační služby a kontroluje plnění stanovených povinností u všech těchto subjektů; při zjištění nedostatků v plnění stanovených povinností může autorizaci odebrat;
- ~~d) uděluje souhlas s navázáním hlavních etalonů na etalony zahraničních subjektů se srovnatelnou metrologickou úrovní;~~

Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví

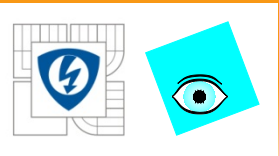
- d) provádí kontrolu činnosti Českého metrologického institutu;
- e) kontroluje dodržování povinností stanovených tímto zákonem; při výkonu kontroly postupuje podle zvláštního právního předpisu;
- f) poskytuje metrologické expertizy, vydává osvědčení o odborné způsobilosti metrologických zaměstnanců a stanoví podmínky za účelem zajištění jednotného postupu subjektů pověřených uchováváním státních etalonů, autorizovaných metrologických středisek, středisek kalibrační služby a subjektů pověřených výkonem úředního měření;
- g) zveřejňuje ve Věstníku Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví zejména subjekty pověřené k uchovávání státních etalonů, autorizovaná metrologická střediska, subjekty autorizované pro úřední měření, ~~střediska kalibrační služby~~, státní etalony, seznamy certifikovaných referenčních materiálů a schválené typy měřidel;
- h) plní úkoly podle zvláštních předpisů.

Stanovená měřidla

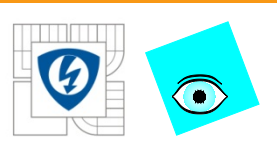
Měřidlo je stanoveno pokud (**musí být splněny obě podmínky**):

1. Je uvedeno v druhovém seznamu ve vyhlášce MPO o stanovených měřidlech (345/2002 Sb., ve znění následných změn)
2. Splňuje důvody stanovení (Zákon §3 odst. 3)
  - v závazkových vztazích, například při prodeji, nájmu nebo darování věci, při poskytování služeb nebo při určení výše náhrady škody, popř. jiné majetkové újmy,
  - pro stanovení sankcí, poplatků, tarifů a daní,
  - pro ochranu zdraví,
  - pro ochranu životního prostředí,
  - pro bezpečnost při práci, nebo
  - při ochraně jiných veřejných zájmů chráněných zvláštními právními předpisy.

Stanovená měřidla

- **Stanovená měřidla se ověřují**
- **Stanovená měřidla musí být měřidla schváleného typu** (§2 Vyhlášky 345/2002 Sb., ve znění následných změn)
- **Stanovená měřidla musí být ze zákona evidována**
- Za úřední značku prvotního ověření podle zákona se považuje také označení shody a zajišťovací značky výrobce, umístěné na stanoveném měřidle, které bylo uvedeno na trh podle zvláštního právního předpisu (např. nařízení vlády č. 326/2002 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na váhy s neautomatickou činností, a nařízení vlády č. 464/2005 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na měřidla).(Zákon §9, odst. 3)

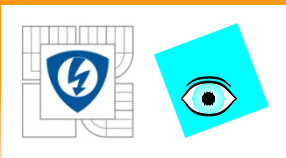

Stanovená měřidla

(Zákon §9 odst. 2) Ověřené stanovené měřidlo opatří Český metrologický institut nebo autorizované metrologické středisko úřední značkou nebo vydá ověřovací list anebo použije obou těchto způsobů. Grafickou podobu úřední značky a náležitosti ověřovacího listu stanoví ministerstvo vyhláškou (Vyhláška 262/2000 Sb. – novela 344/2002 Sb.).

Platnost ověření končí

- Datem uvedeným v ověřovacím listu
- 31. 12. roku uvedeného na úřední značce

Vyhláška 262/2000 Sb. (novela 344/2002 Sb.)

Příloha 2 - Obsah ověřovacího listu

a)

:

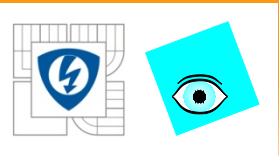
m) Výrok o výsledku zkoušek – stanovené měřidlo vyhovuje požadavkům příslušných předpisů včetně uvedení příslušných předpisů

:

r)

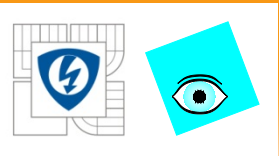
! Ověřovací list tedy neobsahuje výsledky měření na etalonech (vychýlení + nejistota)

! Pro stanovení skutečných metrologických parametrů je tedy nutné měřidlo kalibrovat

Stanovená měřidla

- (Zákon §10, odst. 2) Prvotní ověření dovážených stanovených měřidel, prvotní kalibraci dovážených etalonů a pracovních měřidel a certifikaci dovážených referenčních materiálů, určených jako certifikované referenční materiály, zajišťuje jejich uživatel, pokud to již nebylo zajištěno dovozcem nebo zahraničním výrobcem.
- (Zákon §11, odst. 1) Stanovených měřidel může být používáno pro daný účel jen po dobu platnosti provedeného ověření. Novému ověření však tato měřidla již nepodléhají, pokud prokazatelně přestala být užívána k účelům, pro které byla vyhlášena jako stanovená.

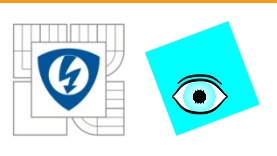

Stanovená měřidla

Zákon § 18 Úkoly subjektů

Subjekty

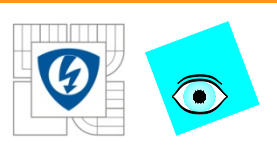
- a) vedou evidenci používaných stanovených měřidel podléhajících novému ověření s datem posledního ověření a předkládají tato měřidla k ověření;
- b) zajišťují jednotnost a správnost měřidel a měření a jsou povinny vytvořit metrologické předpoklady pro ochranu zdraví zaměstnanců, bezpečnosti práce a životního prostředí přiměřeně ke své činnosti.

§ 4

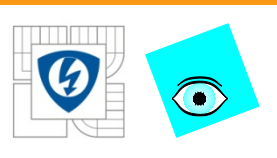
Státní metrologická kontrola měřidel

- (1) Státní metrologickou kontrolou měřidel se pro účely tohoto zákona rozumí schvalování typu měřidla, **prvotní a následné ověřování stanoveného měřidla** a certifikace referenčních materiálů.
- (2) ÚNMZ může na žádost uživatele měřidla vyjmout měřidlo specifického určení z působnosti státní metrologické kontroly měřidel na stanovené období.

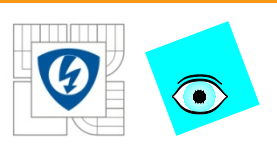

Zákon §14

- provádí metrologický výzkum a uchovávání státních etalonů včetně přenosu hodnot měřicích jednotek na měřidla nižších přesností,
- provádí certifikaci referenčních materiálů,
- **vykonává státní metrologickou kontrolu měřidel,**
- registruje subjekty, které opravují stanovená měřidla, popřípadě provádějí jejich montáž,
- vykonává státní metrologický dozor u autorizovaných metrologických středisek, u subjektů autorizovaných pro výkon úředního měření, u subjektů, které vyrábějí nebo opravují stanovená měřidla, popřípadě provádějí jejich montáž, u uživatelů měřidel,
- provádí výzkum a vývoj v oblasti elektronické komunikace a podílí se na mezinárodní spolupráci v této oblasti,

- provádí metrologickou kontrolu hotově baleného zboží a lahví,
  - posuzuje shodu a provádí zkoušení výrobků v rozsahu udělených autorizací či akreditace podle právního předpisu upravujícího oblast technických požadavků na výrobky (2b),
  - posuzuje technickou způsobilost měřicích zařízení a technických zařízení pro využití v elektronických komunikacích,
  - vydává opatření obecné povahy
  - poskytuje odborné služby v oblasti metrologie.
-
- Český metrologický institut může:
  - povolit předběžnou výrobu před schválením typu měřidla,
  - **povolit krátkodobé používání stanoveného měřidla v době mezi ukončením jeho opravy a ověřením s omezením této doby.**

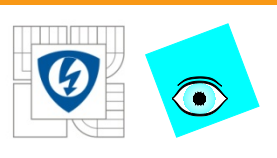

Autorizovaná metrologická střediska

Zákon § 16

- Autorizovanými metrologickými středisky jsou subjekty, které Úřad na základě jejich žádosti autorizoval **k ověřování stanovených měřidel** nebo certifikaci referenčních materiálů po prověření úrovně jejich metrologického a technického vybavení Českým metrologickým institutem a po prověření kvalifikace odpovědných zaměstnanců, nebo osvědčením o odborné způsobilosti vydaným Úřadem která je doložena certifikátem způsobilosti vydaným akreditovanou osobou.
- Pro účely autorizace může být využito zjištění prokázaných při akreditaci.
- Náležitosti žádosti o autorizaci a podmínky pro autorizaci stanoví ministerstvo vyhláškou.
- Na udělení autorizace není právní nárok.
- Neplní-li autorizovaný subjekt povinnosti stanovené zákonem nebo podmínkami stanovenými v rozhodnutí o autorizaci, nebo pokud o to požádá, Úřad rozhodnutí o autorizaci pozastaví, změní nebo zruší.

7.10.2011

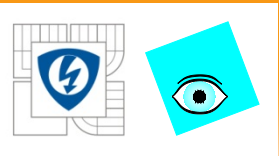

Příloha 6

MĚŘIDLA ČASU, KMITOČTU A AKUSTICKÝCH VELIČIN

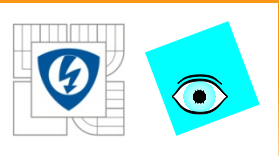
6.1 Měřidla akustického tlaku

6.1.1	Přístroje pro měření zvuku tř. 1 a 2	2 roky
6.1.2	Pásmově filtry	2 roky
6.1.3	Audiometry tónové	2 roky
6.1.4	Měřicí mikrofony	2 roky
6.1.5	Osobní zvukové expozimetry	2 roky

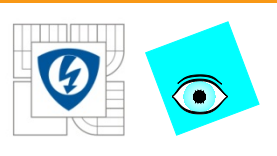
Stanovená měřidla - Shrnutí

- Pracovní měřidla stanovená se **ověřují**
- Protokol o ověření podává informaci, že měřidlo bylo ověřeno (vyhovuje platné legislativě)
- Výstupem ověření je u zvukoměrů (a nejen u nich) ověřovací protokol, kde je zřetelně uvedeno datum konce platnosti ověření
- Výsledky kalibrace nejsou povinnou součástí ověřovacího protokolu
- **Ověření nenahrazuje kalibraci**
- **Kalibrace neruší platnost ověření**
- **Kalibrace a ověření jsou různé úkony**

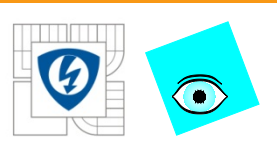
Pracovní měřidla nestanovená

- Všechna měřidla, která nejsou etalonem nebo
- **Pracovní měřidla nestanovená se kalibrují**
- Za užívání, zajištění jednotnosti a správnosti pracovních měřidel nestanovených nese plnou odpovědnost uživatel (správce)
- Povinnost evidence plyne z ČSN EN ISO 9001, článku 7.6, odst. c

Kdo může kalibrovat

- Každý, kdo je schopen zajistit návaznost
- Plní tedy 4 základní podmínky:
  1. Jednoznačně definuje návaznost (má etalon)
  2. Stanoví a dodržuje referenční podmínky
  3. Má způsobilý personál
  4. Má písemně zpracovaný kalibrační postup

Po provedené kalibraci

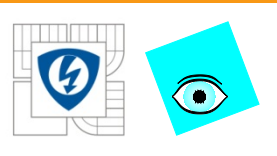
- Je vydán protokol (kalibrační list, certifikát)
- Měřidlo je označeno kalibrační značkou (podoba závisí na uživateli)
- Musí být určena kalibrační (konfirmační) perioda

Obsah protokolu

ČSN EN ISO/IEC 17025:2005

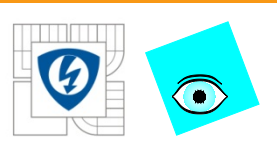
5.10.2 Protokoly o zkouškách a kalibrační listy/certifikáty

5.10.4 Kalibrační listy/certifikáty

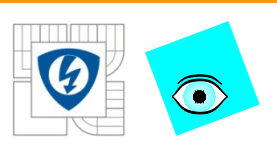
Kalibrace

- Kalibrace je úkon, který je prováděn proto, aby se stanovily základní metrologické charakteristiky **měřidla** porovnáním s referenční hodnotou nesenou etalonem.
- Výstupem kalibrace je
  - strannost měřidla a
  - nejistota při kalibraci, které jsou vyčísleným vyjádřením zákonem vyžadované návaznosti.
- Povinností uživatele měřidla je provést kalibraci v konfirmačním intervalu buď vlastními silami nebo využitím služeb externí kalibrační firmy. V obou případech je uživatel plně zodpovědný za zajištění návaznosti v potřebné kvalitě.

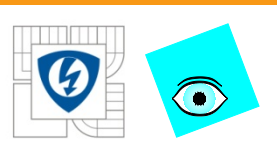
Kalibrace

- **Pokud je výsledek kalibrace porovnán s požadavkem normy na maximální chybu měřidla, je možné ji považovat též za první krok validace.**
- Pokud nezní požadavek na kalibraci jinak, je vhodné měřidlo kalibrovat ve více bodech z celého rozsahu (EA 4/02 určuje minimálně 5 bodů). To umožní o měřidle získat více informací, stanovit jeho linearitu a odhadnout jeho vlastnosti (strannost a nejistotu) i bodech, kde nebyla kalibrace provedena.
- Údaje z kalibračního listu představují především informaci o měřidle samotném. Ostatní zdroje variability jsou maximálně eliminovány (etalon, referenční podmínky, odborně způsobilý personál, validovaný kalibrační postup).

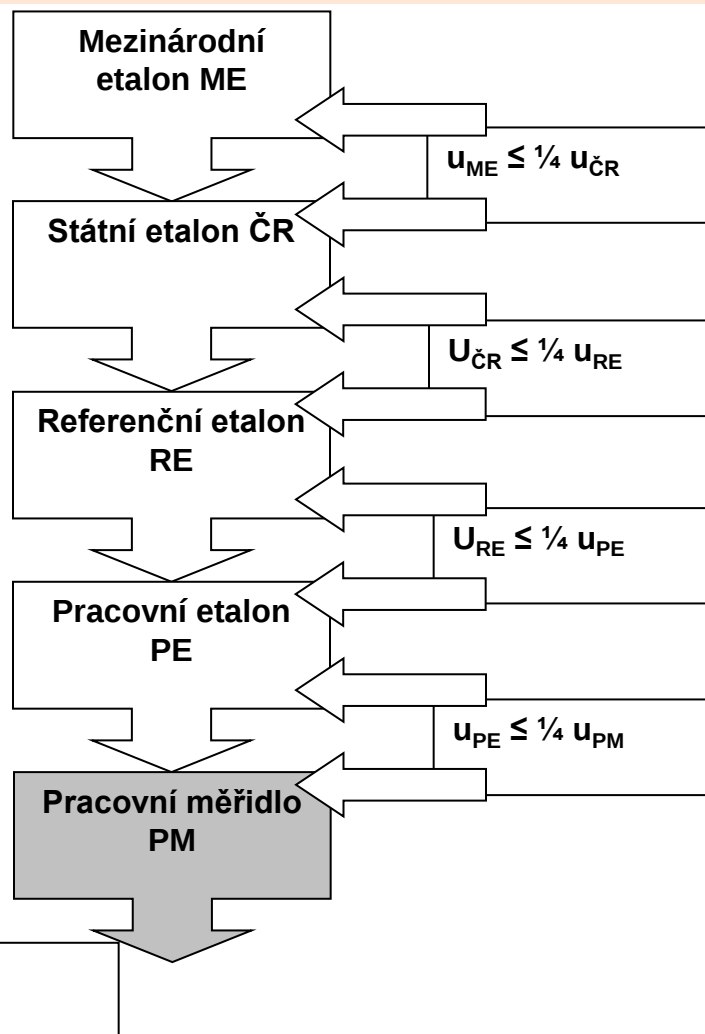

Externí kalibrace

- Externí firma nesmí uživateli určovat kalibrační lhůty (termín další kalibrace)
- Kalibrace je placená služba (zákazník určuje pravidla)
- Zákazníkovi je třeba poskytnout kalibraci, která bude vyhovovat jeho zamýšlenému použití měřidla (princip 1:4)

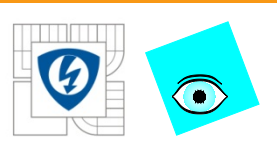

Doporučení pro velikosti nejistot v systémech návaznosti

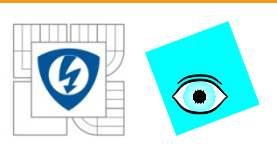
**Princip
1 : 4**

u_{PM} = požadavek na
nejistotu měření

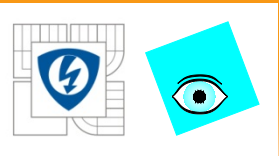
Normy související s kalibrací vibrometrů

- ČSN ISO 16063 -1 Metody kalibrace snímačů vibrací a rázů -
Část 1: Základní pojetí
- ČSN ISO 16063 -11 Metody kalibrace snímačů vibrací a rázů -
Část 11: Primární kalibrace vibracemi pomocí laserové interferometrie
- **ČSN ISO 16063 - 21 Metody kalibrace snímačů vibrací a rázů -
Část 21: Kalibrace vibracemi porovnáním s referenčním
snímačem (+ Oprava)**
- ČSN ISO 16063 – 22 Metody kalibrace snímačů vibrací a rázů -
Část 22: Kalibrace rázy porovnáním s referenčním snímačem

Nestanovená měřidla - Shrnutí

- Pracovní měřidla nestanovená se **kalibrují**
- Vše kolem těchto měřidel je v kompetenci uživatele
- Zákon kalibraci preferuje, ale připouští i jinou možnost zajištění návaznosti

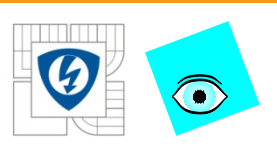
Referenční materiály

Certifikované referenční materiály a ostatní referenční materiály jsou materiály nebo látky přesně stanoveného složení nebo vlastností, používané zejména pro ověřování nebo kalibraci přístrojů, vyhodnocování měřících metod a kvantitativní určování vlastností materiálů.

Používají se:

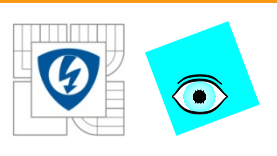
- zejména pro ověřování nebo kalibraci přístrojů,
- vyhodnocování měřících metod, kvantitativní určování vlastností materiálů

Certifikuje je ČMI a/nebo AMS

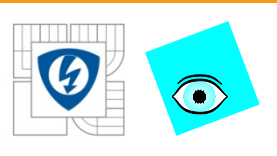
Informativní měřidla (IM)

- Je třeba zvážit jejich potřebu (ne vše musí být vedeno jako měřidlo)
- IM mohou být pouze podkategorií pracovních měřidel **nestanovených**, přičemž musí plnit podmínky konfirmace této kategorie.
- Zacházení a soulad se Zákonem IM popisuje článek autorů ČMI F. Jelínka a J. Pošváře: „**Informativní nebo orientační měřidla a ne-měřidla**“, uvedený v časopise „Metrologie“ v roce 2004, (úplné znění článku na www.cmi.cz/download.php?wdc=975).

Jednotnost a návaznost měřidel a měření

- Zařazení daných měřidel do nepřerušené posloupnosti přenosu hodnoty veličiny počínající etalonem nejvyšší metrologické kvality pro daný účel.
- Ve firmě doložena schématem návaznosti (např. i v Metrologickém řádu)
- O zajištění návaznosti je uživatel měřidla informován kalibrační značkou

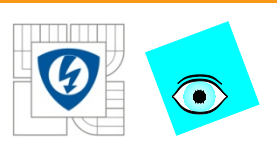

Povinnosti organizací plynoucích ze zákona

§ 11

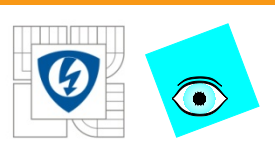
Používání měřidel

- (1) **Stanovených měřidel může být používáno pro daný účel jen po dobu platnosti provedeného ověření. Novému ověření však tato měřidla již nepodléhají, pokud prokazatelně přestala být užívána k účelům, pro které byla vyhlášena jako stanovená.**
- (2) Český metrologický institut je oprávněn zjišťovat u uživatelů plnění povinností předkládat stanovená měřidla k ověření. Zjistí-li, že je používáno stanovené měřidlo bez platného ověření, měřidlo zaplombuje nebo zruší úřední značku.
- (3) Určená skupina měřidel může být stanovena k povinnému ověřování i jinými právními předpisy.
- (4) U měřidel, pokud jsou používána za okolností, kdy nesprávným měřením mohou být významně poškozeny zájmy osob, je poškozená strana oprávněna vyžádat si jejich ověření nebo kalibraci a vydání osvědčení o výsledku.
- (5) **Jednotnost a správnost pracovních měřidel zajišťuje v potřebném rozsahu jejich uživatel kalibrací, není-li pro dané měřidlo vhodnější jiný způsob či metoda.**

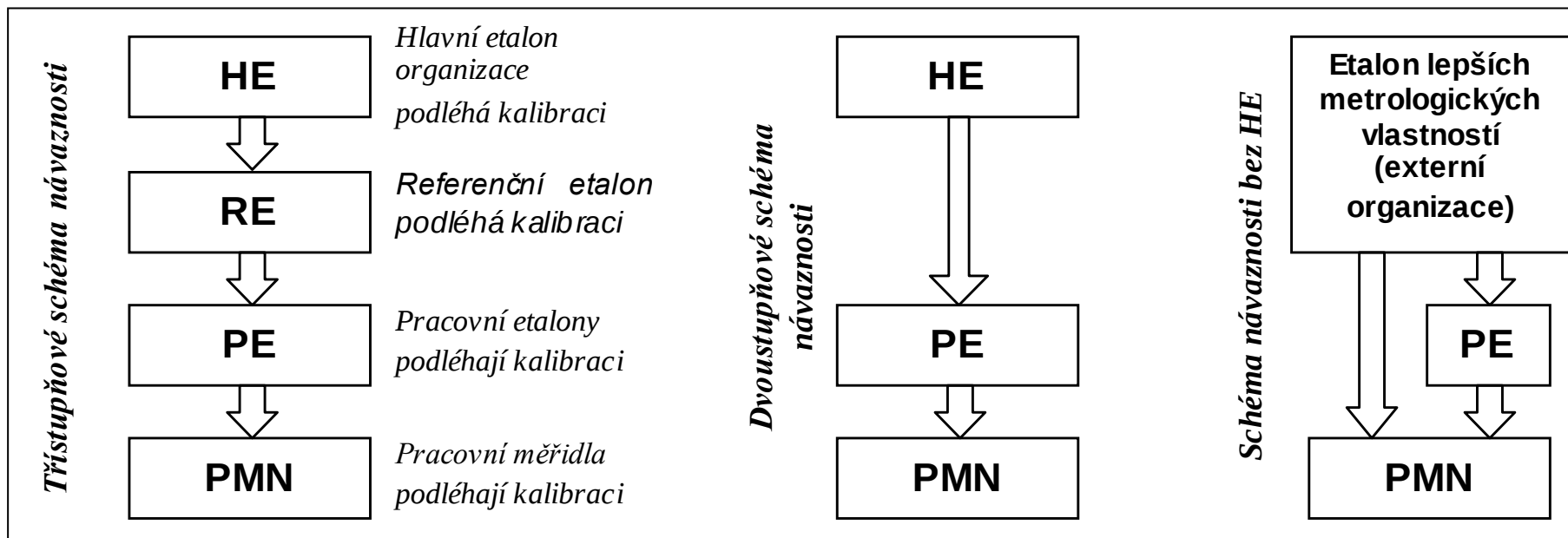
Jednotnost a návaznost měřidel a měření

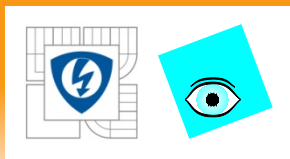
- Zařazení daných měřidel do nepřerušené posloupnosti přenosu hodnoty veličiny počínající etalonem nejvyšší metrologické kvality pro daný účel. Návazností je určena jednotnost měření a měřidel. Způsob návaznosti pracovních měřidel stanoví uživatel měřidla.
- Uživatelé pracovních měřidel si návaznost používaných měřidel mohou zajistit sami pomocí svých hlavních etalonů nebo prostřednictvím Českého metrologického institutu, **nebo u jiných uživatelů měřidel, kteří mají příslušné hlavní etalony navázané na etalony Českého metrologického institutu nebo na etalony zahraničních subjektů se srovnatelnou metrologickou úrovní.**
- Povinnost organizace spočívá v definování „návaznosti“ všech měřidel až po úroveň etalonů
- Ve firmě doložena schématem návaznosti (např. i v Metrologickém řádu)
- O zajištění návaznosti je uživatel měřidla informován kalibrační značkou

Návaznost měřidel

Příklad schématu návaznosti

ČSN EN ISO 9001:2008

Systémy managementu kvality - Požadavky

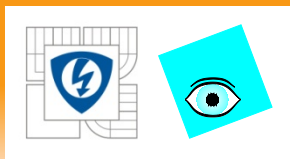
Kap. 7.6 Řízení monitorovacích a měřicích zařízení

Organizace musí stanovit monitorování a měření, které bude prováděno a monitorovací a měřicí zařízení, které je potřebné pro poskytování důkazů o shodě produktu se stanovenými požadavky.

Organizace musí stanovit procesy, které zajistí, že monitorování a měření může být prováděno a je prováděno způsobem, který je v souladu s požadavky na monitorování a měření.

V případě, že je nezbytné zajistit platné výsledky, musí být měřicí zařízení

- a) ve stanovených intervalech nebo před použitím kalibrováno nebo ověřováno podle etalonů navázaných na mezinárodní nebo národní etalony; v případě, že takové etalony neexistují, musí se základ použitý pro kalibraci nebo ověřování zaznamenat,
- b) justováno nebo podle potřeby opakovaně justováno,
- c) identifikováno tak, aby bylo možné určit stav kalibrace,
- d) zabezpečeno před takovým seřízením, které by narušilo platnost výsledku měření,
- e) chráněno před poškozením a znehodnocením v průběhu manipulace, údržby a skladování.

ČSN EN ISO 9001:2008

Systémy managementu kvality - Požadavky

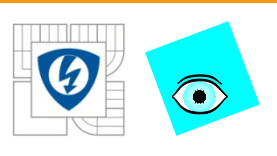
Kap. 7.6 Řízení monitorovacích a měřicích zařízení

Kromě toho musí organizace posuzovat a vytvářet záznamy o posuzování platnosti předchozích výsledků měření v případě, že se zjistí, že zařízení neodpovídá požadavkům. Organizace musí u dotčeného zařízení a u každého dotčeného produktu přijmout příslušná opatření.

Musí být vytvářeny a udržovány záznamy o výsledcích kalibrace a ověřování.

Jestliže se při monitorování a měření specifikovaných požadavků používá počítačový software, musí být potvrzena jeho schopnost plnit zamýšlené použití. Toto potvrzení musí být provedeno před počátečním použitím a podle potřeby se musí opakovat.

POZNÁMKA Potvrzení schopnosti počítačového softwaru plnit zamýšlené použití bude běžně zahrnovat jeho ověření a management konfigurace, tak aby byla zajištěna jeho vhodnost pro použití.

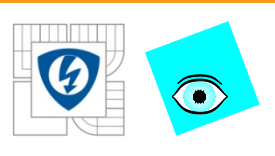

Systémy řízení měření – Požadavky na měření a měřicí vybavení (ČSN EN ISO 10 012:2003)

- Tato norma poskytuje podrobný návod ke splnění požadavků norem ČSN ISO řady 9000 na řízení kontrolního, měřicího a zkušebního zařízení.

Konfirmační systém :

- efektivní dokumentovaný systém pro řízení, konfirmaci a používání měřicího zařízení, včetně etalonů a referenčních materiálů používaných pro prokazování souladu se specifikovanými požadavky. Tento systém musí být navržen tak, aby se zajistilo, že všechna taková měřicí zařízení budou fungovat tak, jak je zamýšleno.

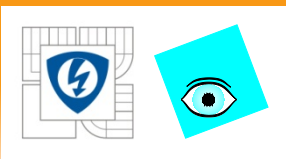

3.5 Metrologická confirmace

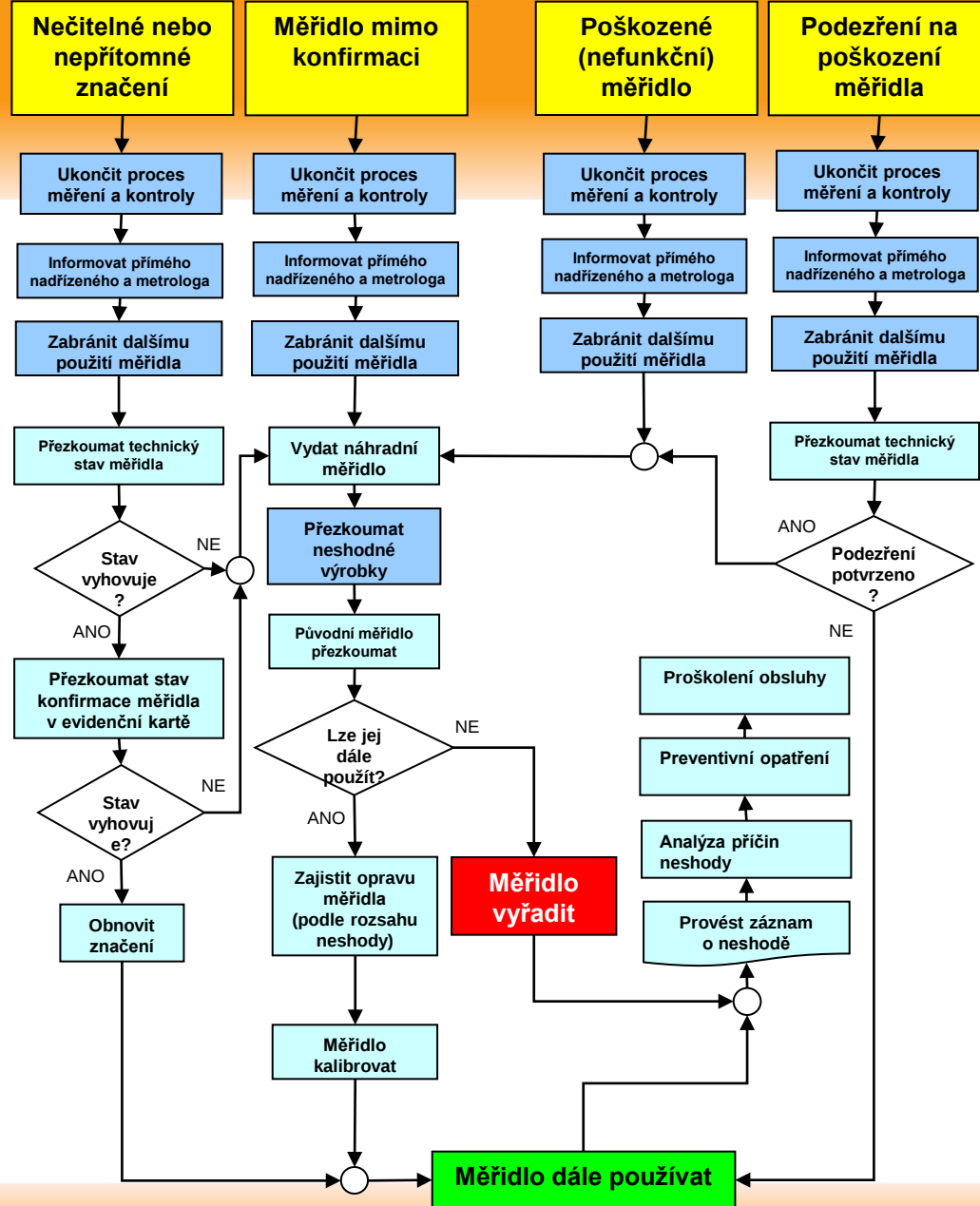
soubor úkonů požadovaných pro zajištění toho, aby měřicí vybavení bylo ve shodě s požadavky na jeho předpokládané použití

POZNÁMKA 1 *Metrologická confirmace obecně zahrnuje kalibraci a ověřování, jakékoli nezbytné seřízení nebo opravu a následnou rekalibraci, porovnání s metrologickými požadavky na předpokládané použití zařízení, stejně jako jakékoli požadované zapečetění a označování štítkem.*

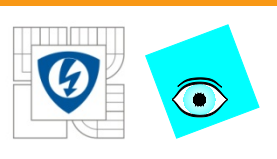
POZNÁMKA 2 *Metrologické confirmace se nedosáhne, dokud nebude prokázána a dokumentována vhodnost měřicího vybavení pro předpokládané použití.*

Neshodná měřidla a jejich řešení

7.10.2011

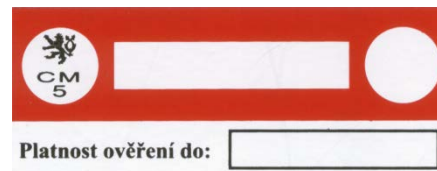

Značky na měřidlech (příklady z praxe)

- Kalibrační

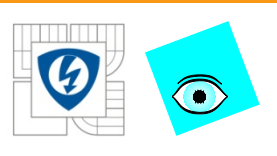
- Ověřovací

- Ověřovací značka AMS

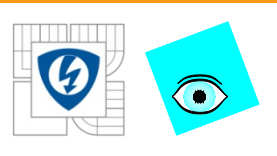
<http://www.cmi.cz/index.php?lang=1&wdc=267>

Variabilita v systému měření vibrační a akustické veličiny

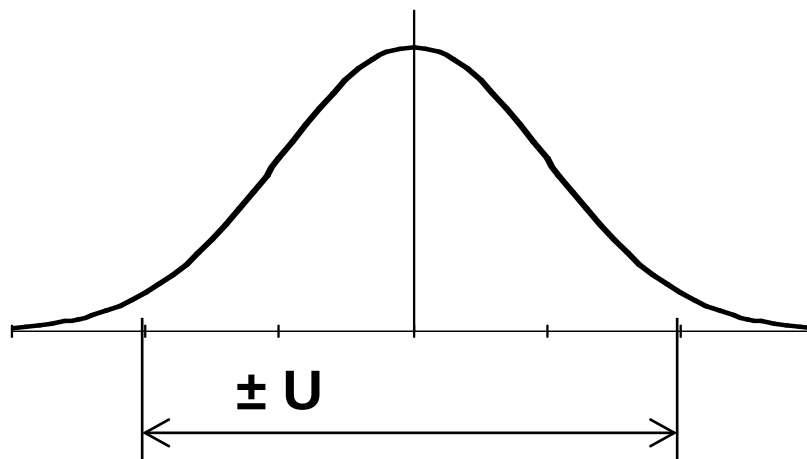
Pozorovaná variabilita = variabilita měřené veličiny + variabilita systému měření (měřidla)

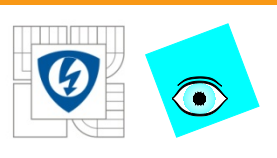
- Variabilita měřené veličiny → řešena průměrováním
- Variabilita systému měření → nutno poznat a popsat

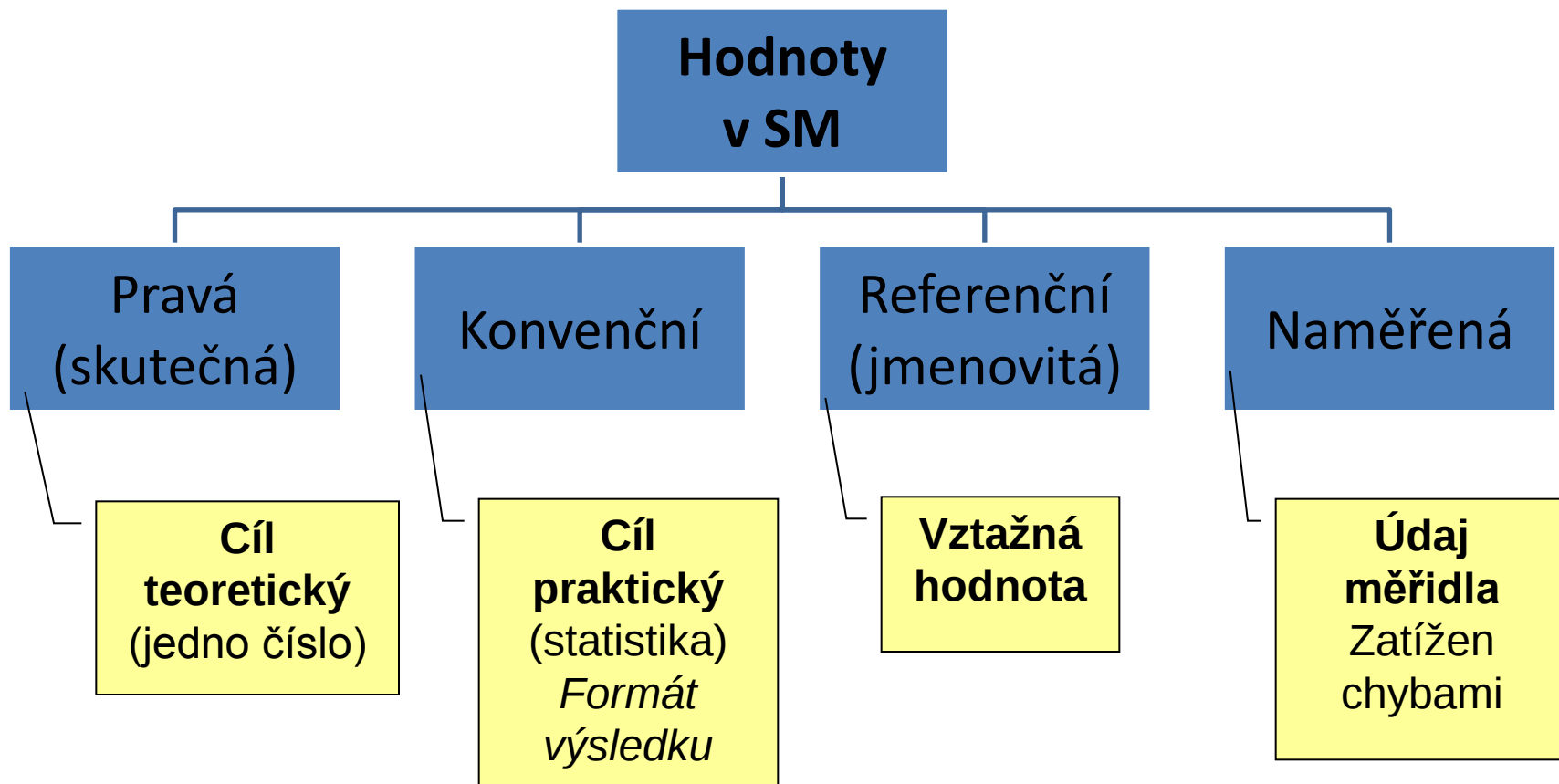
Výsledek měření

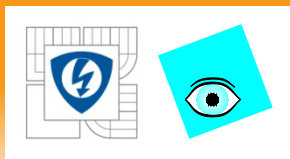
Výsledek =
korigovaná průměrná hodnota
 $\pm$
rozšířená nejistota (P=95 %)

Hodnoty v systému měření

Průměrování

Nejistoty měření

$$\bar{x} \pm U$$

P = 95 %

U

u

u_B

u_A

Vymezitelné zdroje

Zdroj 1

změna hodnoty zdroje
↓
změna měřené hodnoty

u_{B1}

Zdroj 2

změna hodnoty zdroje
↓
změna měřené hodnoty

u_{B2}

Zdroj m

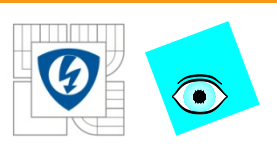
změna hodnoty zdroje
↓
změna měřené hodnoty

u_{Bm}

Náhodné zdroje

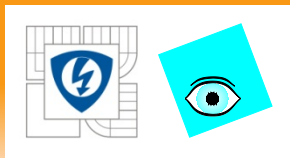
7.10.2011

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Nejistoty měření

- **TPM 0050-92** Etalony – Vyjadřování chyb a nejistot
- **TPM 0051-93** Stanovení nejistot při měřeních – 1. díl
- **TPM 0051-93** Stanovení nejistot při měřeních – 2. díl
- **VDA 5** Vhodnost kontrolních procesů
- **EA 4/02** Vyjadřování nejistot při kalibracích
- **EA 4/16** Směrnice EA o vyjadřování nejistoty v kvantitativním zkoušení
- **ČSN P ENV 13005** Pokyn pro vyjádření nejistoty měření.
- **ČSN P ISO/TS 21748** Návod pro použití odhadů opakovatelnosti, reprodukovatelnosti a správnosti při odhadování nejistoty měření
- **ČSN EN ISO 10012:2003** Systémy řízení měření – Požadavky na měření a měřicí vybavení
- **ILAC G17** Zavádění koncepce stanovení nejistot zkoušení v návaznosti na aplikaci normy ISO/IEC 17025

Nejistoty měření

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ - HLAVNÍ HYGIENIK ČESKÉ REPUBLIKY

V Praze dne 11. 12. 2001

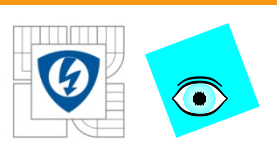
Č.j. HEM-300-11.12.01-34065

METODICKÝ NÁVOD pro měření a hodnocení hluku v mimopracovním prostředí

7.10.2011

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Metodický návod

D.1.1 Odhad rozšířené nejistoty U při měření ekvivalentní hladiny akustického tlaku $L_{Aeq,T}$

Tab. D1

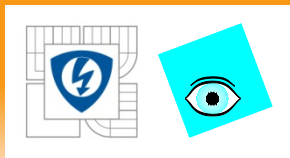
Druh hluku	Rozšířená nejistota U_{AB} při měření ekvivalentní hladiny akustického tlaku $L_{Aeq,T}$			
	Zvukoměr třídy 1		Zvukoměr třídy 2	
	Interiér	Exteriér	Interiér	Exteriér
Hluk s odstupem více než 10 dB od hluku pozadí	1,5 dB **)	1,3 dB *)	1,8 dB **)	1,6 dB *)
Hluk s odstupem 4 - 10 dB od hluku pozadí	2,0 dB	1,8 dB	2,3 dB	2,1 dB
Proměnný hluk působený hudební produkcí	2,3 dB	1,7 dB	2,6 dB	1,9 dB

POZNÁMKA:

^{+) netýká se impulsního hluku}

^{*) bez odrazivých ploch mezi zdrojem a mikrofonem a v okolí mikrofonu do vzdálenosti 3,5 m, jinak se zvyšuje o 0,4 dB}

^{**)} jestliže naměřený rozdíl mezi hladinami v interiéru je větší nebo roven 5 dB, nejistota se zvyšuje o 0,5 dB

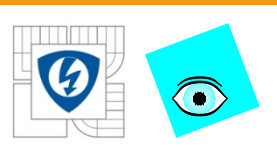

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ - HLAVNÍ HYGIENIK ČESKÉ REPUBLIKY

V Praze dne 26.4.2001

Č.j. HEM-300-26.4.01-16344

METODICKÝ NÁVOD pro měření a hodnocení hluku v pracovním prostředí a vibrací

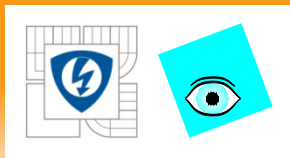

Metodický návod

§4 Tabulka č. 1 Nejistota u_i daná měřicími přístroji

1 Zvukoměr v souladu s ČSN IEC 651	Třída 1	Třída 2	Třída 3
2 Integroující-průměrující zvukoměr v souladu s ČSN EN 60804	Třída 1	Třída 2	Třída 3
3 Akustický kalibrátor v souladu s ČSN EN 60942	Třída 0 nebo Třída 1	Třída 1	Třída 2
4 Nejistota u_i	0,7 dB	1 dB	1,5 dB

- POZNÁMKA Tato nejistota je odhadnuta pro obvyklé hluky v dílnách, které mají širokopásmové kmitočtové spektrum omezené 8 kHz a jejichž směr dopadu je známý.
- Nejistota v důsledku vzorkování (u_s) se posuzuje podle ČSN ISO 9612, tabulka D.1 a určuje se ve formě 90% konfidenčních mezí nebo pomocí vztahu uvedeného v D.1.3 pro $\alpha = 0,1$. Článek D.1 se používá jen v případě měření dějů s normálním rozdělením hladin akustického tlaku přístroji, které nejsou vybaveny lineární integrací signálu, nebo přístroji s odečtem okamžitých hodnot ze stupnice či displeje. Při použití lineárně integrujících zvukoměrů je celková nejistota dána buď tabulkou 1 (měří se po celou dobu expozice), nebo tabulkou 2 (měření pokrývá jen část doby expozice).
- Trvá-li měření po celý časový interval T , je třeba uvážit, že se celková nejistota ε rovná nejistotě u_i uvedené v tabulce 1.

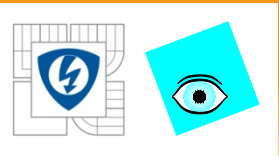

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ - HLAVNÍ HYGIENIK ČESKÉ REPUBLIKY

V Praze dne 19. února 2007

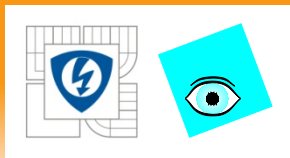
Č.j. OVZ-32.0-19.02.2007/6306

METODICKÝ NÁVOD pro měření a hodnocení hluku z leteckého provozu

Článek 4.4 Nejistoty měření

Odvození nejistoty měření obvyklým způsobem ze směrodatné odchylky výběru měřených hodnot v tomto případě měření a následného zpracování dat nevyhovuje, neboť v důsledku širokého variačního rozpětí naměřených dat vychází takto odvozená hodnota nejistoty příliš vysoká. Nejistotu měření nejvíce ovlivňují okamžité provozní a atmosférické podmínky v době měření, zvolená metoda měření a převodu dat aj., a není znám dostupný postup jak ji spolehlivě určit. Z toho důvodu se pro stanovení celkové nejistoty měření doporučuje použít smluvní hodnotu výsledné nejistoty $\varepsilon = 3,0$ dB.

Metodický návod

MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ - HLAVNÍ HYGIENIK ČESKÉ REPUBLIKY

V Praze dne 1. listopadu 2010

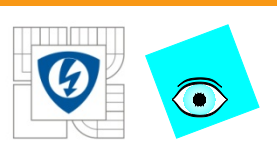
Č.j. 62545/2010-OVZ-32.3-1.11.2010

METODICKÝ NÁVOD pro hodnocení hluku v chráněném venkovním prostoru staveb

7.10.2011

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

METODICKÝ NÁVOD

Odkazuje na: **ČSN ISO 1996-2** Akustika - Popis, měření a posuzování hluku prostředí - Část 2: Určování hladin hluku prostředí

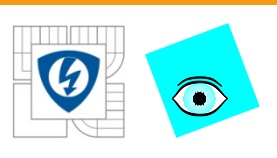
Kapitola 4, Tabulka 1

Standardní nejistota				Kombinovaná standardní nejistota	Rozšířená nejistota měření
Způsobená přístroji	Způsobená provozními podmínkami	Způsobená meteorologickými podmínkami a povrchem země	Způsobená zbytkovým zvukem	$\sigma_t = \sqrt{10^2 + X^2 + Y^2 + Z^2}$	$\pm 2 \sigma_t$
1,0 dB	X dB	Y dB	Z dB	dB	dB

Nejistota typu A
Kap. 6.2

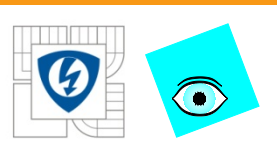
Příloha A
1,5 dB – 2 dB

Kap 9.6
Vliv hluku pozadí

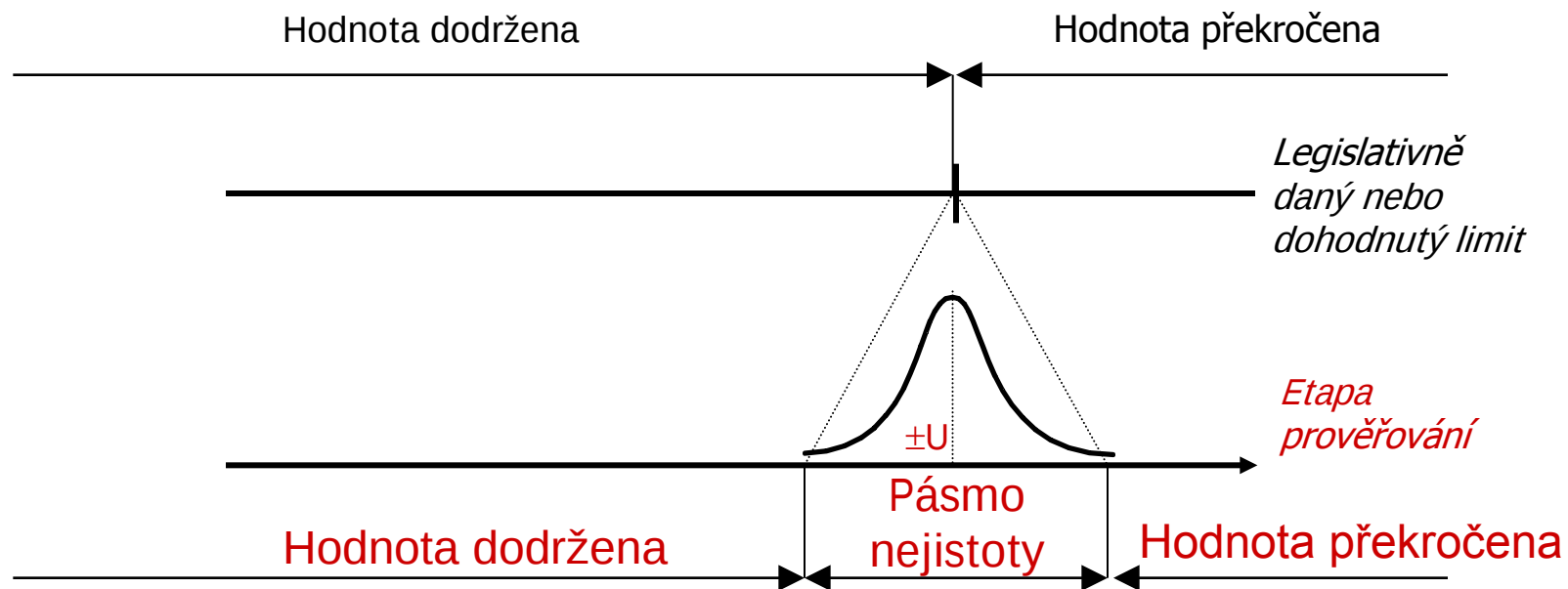

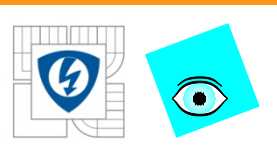
Zvuk – ČSN EN ISO 3745

- Barometrický tlak: $B = 1013,25 \text{ hPa}$
- Teplota vzduchu: $T = 296,15 \text{ K} (23 \text{ °C})$
- Relativní vlhkost: $H = 50\%$

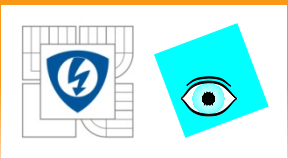
Prokazování shody se specifikací

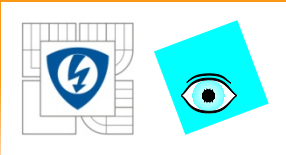
Hygienická oblast

- **Zákon 258/2000 Sb.**, o ochraně veřejného zdraví a o změnách některých souvisejících zákonů
- **Zákon 392/2005 Sb.**, kterým se mění **Zákon 258/2000 Sb.**, o ochraně veřejného zdraví a o změnách některých souvisejících zákonů
- **Usnesení poslanecké sněmovny 393/2005 Sb.**, kterým poslanecká sněmovna trvá na zákonu 392/2005 Sb. (vrácen prezidentem)
- **Nařízení vlády 148/2006 Sb.** o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací
- Legislativa je aktuálně uvedena na stránkách Národní referenční laboratoře. Zde je také uveden soubor s náležitostmi protokolu z měření hluku.
<http://www.nrl.cz/index.php?cat=3>

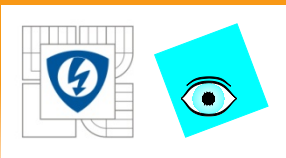
Vibrometr (zvukoměr) v systémech řízení kvality výrobků

- Součást kontrolních procesů (mezioperační kontrola)
- Popis výrobku – **prohlášení o shodě** (údaje do návodu k použití)
- Vibrační diagnostika
- Popis hygienické situace (platí výsledky pouze od hygienických stanic)

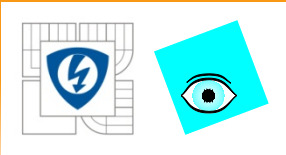
Metrologická konfirmace pro vibrometry – měřidla v systémech údržby

- Vibrometr je ze zákona pracovní měřidlo nestanovené
- Platná kalibrace
  - Kalibrační list
  - Kalibrační značka
  - Prokázaná návaznost
- Nestačí kalibrovat pouze snímače
- Bez platné kalibrace
  - Nelze projít auditem
  - Nelze vést spory
  - Nelze reklamovat
  - Nelze zcela důvěřovat naměřené hodnotě
- **Rozhodně nelze doporučit evidovat měřidlo jako informativní**

Metrologická confirmace pro vibrometry – v systémech mezioperační kontroly

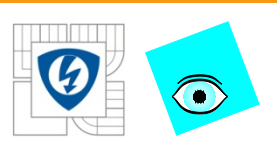
- Vibrometr je ze zákona pracovní měřidlo nestanovené
- Vibrometr se přímo podílí na kvalitě výrobku (dohled zákazníka, auditora)
- **POVINNÁ** platná kalibrace
  - Kalibrační list
  - Kalibrační značka
  - Prokázaná návaznost
- Nestačí kalibrovat pouze snímače
- V plném rozsahu se na něj vztahuje ČSN EN ISO 9001
- V plném rozsahu se na něj vztahuje zákon o metrologii
- Povinnost zpracovat pracovní (kontrolní) postupy

Metrologická confirmace pro zvukoměry – v systémech mezioperační kontroly

- Zvukoměr je podle vyhlášky MPO stanoveným měřidlem (povinnost ověření), ale ze zákona 119/2000 Sb. nejsou důvody stanovení splněny ⇒ **zvukoměr stačí kalibrovat**
- Zvukoměr se přímo podílí na kvalitě výrobku (dohled zákazníka, auditora)
- **POVINNÁ platná kalibrace** - Kalibrační list
  - Kalibrační značka
  - Prokázaná návaznost
- Nestačí kalibrovat pouze mikrofony
- V plném rozsahu se na něj vztahuje ČSN EN ISO 9001
- V plném rozsahu se na něj vztahuje zákon o metrologii
- Povinnost zpracovat pracovní (kontrolní) postupy

7.10.2011

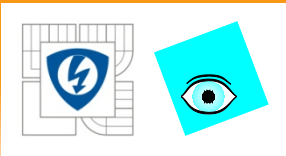
Kalibrace vibrometru

Proč?

- Chce to zákon o metrologii, ČSN EN ISO 9001
- Chce to zákazník a auditor
- Chci to sám, abych mohl důvěřovat výsledkům

Kdo?

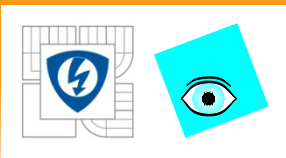
- Kalibruji si sám
- Kalibruji pomocí externí firmy (AKL, ČMI)

Kalibrace měřidla Kalibrace snímače

!!?

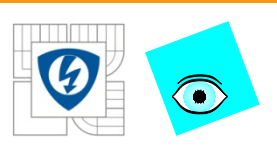
- Zákon definuje kalibraci měřidla (od snímače k zobrazení naměřené hodnoty)
- „Kalibrace“ snímače = stanovení nebo upřesnění jeho metrologických vlastností (citlivosti)
- Snímač je pouze jednou součástí měřidla

Kalibrace měřidla

Kalibrace snímače

- Kalibrace snímače není totožná s kalibrací měřidla (Zákon !!!)
- Proč je vhodné „kalibrovat“ snímače:
  - Známe aktuální citlivost
  - Pro měřidlo, kde se snímače často mění
  - Pro aplikace s vestavěnými snímači
  - Posoudíme technický stav snímače

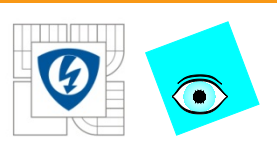
Kalibrace vibrometru

Jak si kalibrovat sám?

- Na základě kalibračního postupu
- S vlastním etalonem (etalony) – pozor na nejistotu
- Způsobilým pracovníkem
- V referenčních podmínkách

Jak si kalibrovat externě?

- Dobře vybrat dodavatele (nejlépe akreditovaný subjekt)
- Znat jeho nejistotu při kalibraci (znát nejistotu jeho etalonu)

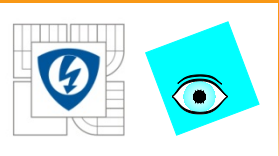
Kalibrace vibrometru

Jak kalibraci doložit?

- Kalibrační list
- Kalibrační značka na měřidle

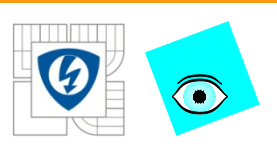
Na co nezapomenout?

- Kalibrační lhůta (zákonná povinnost uživatele vibrometru)
- Na důvody, kdy kalibrace končí před vypršením lhůty
  - Poškození
  - Technická změna
  - Ztráta důvěry
  - Ztráta (poškození) značení
- Mít vše podchyceno v Metrologickém řádu

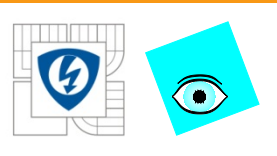
Kdy nemusím kalibrovat

- Měřidlo mimo provoz (v opravě, před modernizací, dlouhodobě nevyužíváno)
- Měřidlo určeno pro výcvik a zaškolení
- Měřidlo není v evidenci (pak si ale kladme otázku, k čemu měřidlo ve firmě máme)
- **I informativní měřidlo musí mít platnou kalibraci!!!**

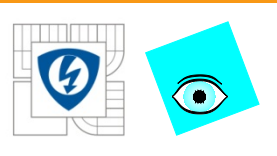
Desatero uživatele měřidla

1. Dokonale znát obsluhu a manipulaci s měřidlem
2. Dokonale znát a rozumět měřicím postupům
3. Pravidelně kontrolovat přítomnost, čitelnost a platnost značení na měřidla (ověřovací, kalibrační, evidenční značka apod.)
4. Znát důvody a řešení neshody měřidla
5. Znát a provádět údržbu měřidla (čištění)
6. Znát povinnosti plynoucí z Metrologického řádu
7. Znát pravidla ukládání měřidla (dlouhodobého i krátkodobého)
8. Znát zásady BOZ a PO při používání měřidla
9. Znát zásady EMS a nakládání s odpady při používání měřidla (baterie)
10. Znát způsob vyplňování kontrolních a metrologických záznamů (předepsané dokumentace)

Užitečné zdroje informací

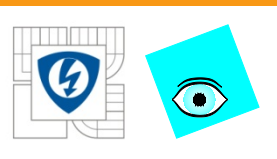
- Uvedená legislativa www.mvcr.cz
- www.unmz.cz
- www.cmi.cz
- www.cia.cz
- www.cks-brno.cz/
- www.csvts.cz/cms/
- Sborníky technické harmonizace
http://www.unmz.cz/sborniky_th/index.htm
- Přehled ČSN <http://csnonline.unmz.cz/vyhledavani.aspx>
- Národní referenční laboratoř <http://www.nrl.cz/>

Závěrečné konstatování

Neexistuje odpověď na úplně každou položenou otázku. Pokud tato situace nastane, je třeba všemi dostupnými prostředky naplnit požadavek §1 Zákona o metrologii.

To znamená zajistit **jednotnost** (kalibrace, ověření – obecně návaznost) a **správnost** (udělat vše pro to, abych měl co nejlepší odhad pravé hodnoty měřené veličiny).

Měření zvuku a vibrací v systémech kvality

Měření vibrací
(hluku) pro potřeby
systémů kvality

Měření kvality v
procesu výroby

Systémy údržby

Garance kvality
výrobků

Hygienická oblast

Dohled státu

Měřitelné znaky
na výrobku

**Splnění
požadavků
zákazníka**

ISO 9001

Měřitelné znaky
procesu

**Provoznuschopnost
výrobního zařízení**

**ISO/TS 16949
TPM**

Měřitelné
vlastnosti výrobku

**Ochrana
spotřebitele**

Zákon 22/1977 Sb.

Měřitelné znaky
prostředí

**Ochrana
zaměstnanců,
obyvatel a
přírody**

**Zákon 392/2005 Sb.
NV 148/2006 Sb.**